

CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN TEATRE ?

DIN ZILELE TRANZIȚIEI. LA CONSTANȚA

iața unui teatru din provincie nu este astăzi un lucru ușor de suportat. Mai ales de către cei care sînt implicați și angajați în destinul instituției respective de spectacole. Nici Teatrul Dramatic din Constanța nu este o excepție în această privință. Teatrul are acum numai șaisprezece actori angajați, vreo douăsprezece posturi vacante, tot de actori, restul personalului fiind de peste optzeci de oameni. După '89, direcția teatrului a trecut, pe rînd, de la Eugen Mazilu, la Vasile Cojocaru, ca acum să fie încredințată, provizoriu, unui al treilea actor, Titus Gurgulescu. Se pare că, la un moment dat, în căutare disperată de personalități, a fost solicitat și regizorul Alexandru Dabija să preia timona teatrului de la mare, dar o primă evaluare a situației nu i-a permis acestuia să ajungă la a accepta oferta. În teatru există acum un singur regizor angajat, Andrei Mihalache, și trei scenografi.

Cum se știe, banii n-aduc fericirea decît dacă sînt mulți, iar teatrul Dramatic de aici nu duce lipsă de subvenție, ba chiar fondul de salarii care a fost acordat anul trecut a răspuns aproape tuturor cererilor negociate sau, ca la haltere, smulse prin acel duios sistem carpațo-dunărean al presiunii de jos în sus și de la stînga la dreapta. Nu e, deci, de mirare că la Constanța opt actori pretind categoria I profesională. Fenomenul nu e nou și va exista atîta vreme cît structurile actuale ale instituției de spectacol și unele moravuri bizantine favorizează inadvertențe în legătură cu două serii de fapte distincte: administrative (prin categorii profesionale) și financiare (decurgînd din prima serie). Căci pînă la acreditarea sistemului de box-office va mai curge apă pe Dunăre.

Ceea ce sare în ochi în acest moment la Constanța, dincolo de prăvăliile turcești prin care ne integrăm Europei, este, la teatru, un alfiș slab nu atît ca valoare a selecției, cît mai ales, a formulelor de spectacol. Am văzut în cîteva zile patru spectacole din repertoriul curent, autorii fiind Sică Alexandrescu, Jean Cocteau, Jean-Paul Sartre și Sławomir Mrozek, iar piesele, în ordinea autorilor: **Napoleon era... fată**, **Părinți terribili**, **Tîrfa cu respect** și **Ghebosul**. Apar în aceste patru spectacole aproape toți actorii teatrului. Pe mulți dintre ei îi vedeam după cîțiva ani, mai precis după ce îi văzusem în pe-

rioadă în care Teatrul Dramatic din Constanța a avut parte, cinci-șase ani, de un regizor talentat care este Dominic Dembinski. Chiar cei mai interesanți dintre ei îmi apăreau acum sub cota valorică a acelor ani. Și, totuși, în teatru sînt cîțiva interpreți — mă gîndesc la Vasile Cojocaru, Nina Udrescu sau Eugen Mazilu — care, alături de alții, ar putea, conduși de un regizor de forță, să șteargă impresia de teatru provincial așternută între timp asupra locului.

Spuneam că teatrul Dramatic din Constanța nu este o excepție. Contextul tulbure al ultimilor ani nu a permis, decît în rare cazuri, afirmarea unei voințe, dublată de o organizare reală, de a face teatru de valoare. Am auzit atîtea argumente, discuții, păreri în legătură cu acest context economic, financiar, moral potrivnic artei teatrului încît este evident că ieșirea din această stare presupune și modificări de structură ale instituției teatrale. Dar și de concepție asupra întregii mentalități care guvernează relația între Teatru și Societate. La Constanța am auzit iarăși argumentul, care era atît al directorului dar și al secretarului literar că «publicul nu vine la teatru» și că «asta e gustul publicului», drept pentru care i se oferă spectacole de categoria pană. M-am întrebant în ce măsură acest public este cunoscut în mod real și, mai ales, cum este el atras spre teatru? Căci și aceasta este o știință care nu poate fi lăsată la voia întâmplării.

Bunăvoința pe care o poate avea factorul cultural local sau bunele intenții ale directorului privind atragerea unor regizori importanți la Teatrul din Constanța, tentativele de sponsorizare sau de construire a unei noi săli, în urma inconfortului datorat coabitării cu Teatrul liric sau cu cel de păpuși, au și ele importanța lor. Dar toate acestea vin sau urmează să vină, dacă vor veni, pe un fond neschimbat asupra căruia plutește acel nefast spectru al rentabilității actului de cultură. Nu voi aduce exemplul unui teatru faimos precum Naționalul din Londra subvenționat numai 40% pentru motivul că acolo atragerea sponsorilor și propria activitate economică și culturală, în afara spectacolelor de teatru propriu-zise sînt determinate de un nivel de viață, de un sistem legislativ favorizînd împlinirea restului celor 60 de procente necesare viețuirii teatrului. Nu știu cît pot ajuta unui teatru românesc de provincie exemple de acest calibru, dar ceea ce știu este că factorul uman devine tot mai important. Cu

alte cuvinte, apariția unui alt tip de gîndire asupra rostului teatrului astăzi la noi s-ar putea să aducă după sine și soluții.

Evident că pot fi acuzat de... optimism! Dar nu cred că despre asta e vorba. Constanța este un oraș unic în felul său, ca poziție geografică, economică sau chiar sub raportul compoziției populației. Sezonul estival are avantajele sale. Teatrul trebuie să speculeze aceste avantaje. Prospectarea mediilor sociale, fie direct, fie prin intermediul unor colaboratori, poate fi un program de acțiune culturală. De altfel, în general, în provincie lucrul acesta este foarte necesar pentru că teatrul este unul singur spre deosebire de București, iar mediile socio-profesionale sînt mai multe.

Punînd cap la cap, la Constanța, cîteva spectacole mediocre și unele intenții bune mi-am zis că păcatul e al fazei noastre de tranziție, bat-o vina! ■ M.P.

ÎN AȘTEPTAREA ALBASTRULUI DE PIATRA NEAMȚ

Nu e nici o confuzie. Așa cum există un albastru de Vorneș, exista pînă nu demult și un albastru de Piatra Neamț. Era un albastru

deschis, de culoarea cerului senin, pe care-l simțai conștient cu aspirațiile profunde ale ființei, spre înălțare spirituală și purificare morală. Făcea notă discordantă cu roșul sîngeru al comunismului de proveniență sovietică și, pînă la urmă, ca atîtea altele, a fost deslîntat. Căci albastrul acesta, de care se leagă tinerețea și iluziile multor oameni de teatru, era culoarea unui festival disident, bine mascat sub denumirea de Festivalul spectacolelor pentru tineret și copii, care,

automat, ar fi trebuit să albă «un puternic caracter educativ-formativ», desigur în sensul dorit de defunctul regim comunist, dispus să investească doar în ceea ce putea contribui la «formarea omului nou». În practică însă, prin cultivarea valorii, nu a «tematicii», prin urmărirea unei deschideri repertoriale, prin încurajarea direcțiilor novatoare ale artei scenice și, nu în ultimul rând, prin ponderea acordată creatorilor tineri, festivalul a funcționat ca fiind acela al avangardei teatrale românești. Sloganurile de partid, afirmate în discuțiile teoretice și preambulul considerărilor critice, erau infirmate în practică, festivalul de la Piatra Neamț fiind și el o formă specifică de rezistență la comunism și la dictatură. Trebuie precizat că meritul organizării acestui festival — primul din seria celor ce aveau să apară după 1965 — îl revine în întregime Teatrului Tineretului din Piatra Neamț și conducerii sale de atunci (regretatul director Ion Coman, secretarii literari Eduard Covall și Paul Findrlhan), nici o «eminență cenușie» a vieții teatrale bucuștene neavînd dreptul să și-l revendice. Bucurîndu-se de la început (1969) de un interes deosebit din partea oamenilor de teatru din țară, ca și de o participare internațională cel puțin promițătoare, festivalul era nu numai copilul teribil al teatrului românesc, ci și șansa lui de regene-

rare morală. Iubit deci de oameni de teatru și de publicul pietrean — pe vremea aceea entuziast — festivalul a intrat repede în dizgrația autorităților, care nu i-au mai permis existența după 1985, cînd a avut loc cea de a VII-a ediție a sa.

Și iată că acum, la doi ani și jumătate de la căderea regimului ceaușist, albastrul de la Piatra Neamț are toate șansele să fie văzut fluturînd din nou pe fațada teatrului și a hotelului «Ceahlăul», noua ediție a festivalului internațional de teatru de la Piatra Neamț fiind programată a se desfășura între 2 și 10 mai. E probabilă participarea unor trupe din Ungaria, Germania, SUA, Suedia, Zimbabwe, Lituania, cărora li se vor adăuga 6—7 teatre din țară. Se contează pe sprijinul Ministerului Culturii, Ministerului Tineretului și Sportului, Ministerului Comerțului și Turismului, al companiei TAROM, al prefecturii județului Neamț și al UNITER-ului. Promisiuni de sponsorizare sînt multe dar, deocamdată, sponsori efectivi sînt cam puțini. Printre primii, fundația SOROS, Combinatul de Fibre Sintetice Piatra Neamț, Rank Xerox. E de nădăjduit că se vor adăuga și alții. După cum e de nădăjduit ca Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, care face notabile eforturi în ultimul timp pentru a-și regăsi propria linie de plutire, să albă el însuși cu ce

să participe în acest festival, la o ridicată cotă de competitivitate. Așa speră și cei 15 actori ai săi (dintre care doar 3 actrițe!), rămași fără scenografi și regizori angajați, dar avînd un nou director, nu numai întreprinzător ci și realist, în persoana regizorului Nicolae Scarlat. Cele 3 spectacole ale acestei stagiuni, fără a se situa la nivelul realizărilor artistice de odinioară, mărturisesc totuși o evidentă dorință de revenire în prim planul vieții noastre teatrale. Important mi se pare faptul că și prin aceste spectacole și prin festivalul teatral pe care-l organizează, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț are șansa de a ieși din inerția și pasivitatea ultimilor ani. În așteptarea festivalului, ceva totuși se schimbă în atmosfera din teatru și chiar din afara lui. Căci și publicul din Piatra Neamț pare a reînvia drumul spre teatru, pare a fi mai atent la propunerile sale, nu peste multă vreme urmînd ca și mărta sa publică să se dovedească la înălțimea festivalului Internațional, ce cunoaște în aceste zile febrilitatea ultimelor sale pregătiri. Fie ca odată cu el să renască și entuziasmul de odinioară, pentru ca Teatrul Tineretului să-și merite din nou numele și să-și recîștige locul în inimile tuturor celor care l-au iubit și îl mai iubesc încă.

■ VASILE HÂNCU

PENTRU TEATRUL «URMUZ», NUMELE PATRONULUI A DEVENIT O FATALITATE A CONDIȚIEI SALE

Pînă nu demult, adică «pînă la revoluție», Teatrul «Ion Vasilescu» din Giurgiu era cel mai amărit teatru din țară și cu siguranță unul dintre cele mai amărite din lume. «După revoluție» situația lui e aceeași, numai că nu doar la Giurgiu, ci și la București. Se pare că la Giurgiu au rămas doar trei actori, la «secția» de proză. Ceilalți, care fuseseră urgisiți să facă naveta la Giurgiu, doar pentru că la Ruse exista un teatru de operă și la Giurgiu familia dictatorială n-avea cu ce se lăuda, au pretins o reparație nu numai morală, așa că au ajuns pînă la urmă la București. Mal întii aprobările fuseseră obținute de Alexa Vlsarlon pentru Studioul «Emil Botta», ce ar fi urmat să funcționeze la Teatrul Foarte Mic (unde, de doi ani, nu mai funcționează nimic!). Face ce face Mircea Marin, mai face ce face și celălalt Mircea, Ghiulescu, pe atunci director la Direcția teatrelor, o mal fi făcut poate și dl. Birlădeanu ceva, ca să nu-l rămînă fata la Giurgiu, cum zice tîrgul, cert este că Ministerul Culturii aprobă înființarea

Teatrului «Urmuz» în locul Studioului «Emil Botta», în toamna lui 1990, fără să-i asigure însă un sediu corespunzător. Așa începe bătălia pentru sediul Casei de cultură «Mihal Eminescu», care nu poate fi desființată cîtă vreme nu i se mai găsește nicăieri actul de înființare. Mal mult decît afit, inspectoratul culturii de la primăria municipiului București, după ce e de acord cu desființarea, dă totuși ulterior un ucuz prin care numește un nou director la ceea ce, va să zică, nu mai exista. Un grup de „foști” se «baricadează» într-un alt sediu, din fostul parc «23 August», și nu mal vrea să-l cedeze nici la Insistențele poliției. Care e nepuțincoasă și față de firma «Migas Real Contact», ce ocupă parterul fostei Case de cultură și-și face reparațiile pe cont propriu, în timp ce proiectul viitorului teatru nu are încă, nici acum, toate aprobările necesare pentru a putea intra în lucru. Unii vor zice poate «tral nlineacă pe punga babachii», adică a statului, dar numai cine nu cunoaște actorii nu știe ce înseamnă pentru ei să nu joace. Și încă de aproape doi ani. Cît de deprofesionalizată e probabil trupa la ora asta se va vedea în curînd. Dar să revenim la

directorul teatrului, regizorul Mircea Marin, căruia, dacă Urmuz l-a trebuit, Urmuz a găsit! E aproape hilar să-l auzi vorbindu-și în amănunt de proiectele repertoriale pe două stagioni, de posibila angajare a unor noi oameni în trupă și de completarea corpului tehnic cînd reparațiile la teatrul său, ținînd cont de ritmul reconstrucției postrevoluționare, vor dura cel puțin doi-trei ani. Pînă atunci, cum lumea nu mai crede că Teatrul «Urmuz» există sau că va exista cîndva, ne-a anunțat vilttoarea premieră oficială pe 20 februarie, cu «Școala Ludică» de Ioan Groșan, la Teatrul Mic, unde a obținut închirierea sălii pentru acea zi. Ce va fi mal departe cred că nu știe nici el. Ori-cum, geniul tutelar al lui Urmuz își spune cuvîntul, pîlindu-se perfect pe rămășițele organizării noastre și înțîlțice, în trecerea lor spre economia de piață. Dacă am face și noi măcar o carte a recordurilor, Teatrul «Urmuz» ar cîștiga probabil detașat la categoria teatrul cu cea mal lungă existență subvenționată, fără să fi jucat măcar un spectacol. Și încă nu (numai) din vina lui!

■ V.H.